4-1201-2401/2111-сонли иш

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

Гулистон шахри

2024 йил 29 июль

Гулистон туманлараро иқтисодий суди, судья Б.Махмудов раислигида, судья ёрдамчиси Ж.Эгамова суд мажлиси котиблигида, даъвогар вакили К.Асланов (раҳбар), жавобгар вакили Ў.Жўрабоев (2024 йил 18 мартдаги 01/14-945-сонли ишончнома асосида), Сирдарё вилояти Иқтисодиёт ва молия бош бошқармаси вакили А.В.Головина (2024 йил 31 майдаги 01/13-35/370-сонли ишончнома асосида) иштирокида, даъвогар "KAMRONBEK UJKXK" масъулияти чекланган жамиятининг жавобгар Гулистон шаҳар ҳокимлигидан 354 783 927 сўм қарздорлик ва 177 391 964 сўм пеня ундириш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича қўзғатилган иқтисодий ишни ўз биносида, очиқ суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

АНИКЛАДИ:

Даъвогар "KAMRONBEK UJKXK" масъулияти чекланган жамияти (кейинги ўринларда — даъвогар) Гулистон туманлараро иктисодий судига Гулистон шаҳар ҳокимлиги (кейинги ўринларда — жавобгар)га нисбатан даъво ариза билан мурожаат қилиб, унда жавобгар ҳисобидан 354 783 927 сўм қарздорлик ва 177 391 964 сўм пеня ундиришни сўраган.

Суднинг 2024 йил 12 июлдаги ажрими билан Сирдарё вилояти Ғазначилик хизмати бошқармаси ва Сирдарё вилояти Иқтисодиёт ва молия бош бошқармаси низонинг предметига нисбатан мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахс сифатида ишда иштирок этишга жалб қилинган.

Суд мажлисида иштирок этган даъвогар вакили даъво ариза талабларини қўллаб-қувватлаб, ундаги важларни такрорлаб, Президент ташрифи муносабати билан шахар хокими Т.Дадабоевнинг топшириғига асосан күп қаватли уйларни таъмирлаб берганлигини, прокуратура томонидан назорат ўлчови йилдан ўтказилганлигини, 2021 буён қарздорлик тўланмасдан келинаётганлигини маълум қилиб, даъвони қаноатлантиришни сўради.

Суд мажлисида иштирок этган жавобгар вакили даъво аризага эътироз билдириб, даъвогар томонидан ишлар бажарилмаганлигини, назорат ўлчови далолатномасида ишлар бошқа ташкилот томонидан бажарилганлиги кўрсатилганлиги, шартномалар 2021 йилда тузилмаганлигини, назорат ўлчови 2023 йилда ўтказилгандан сўнг назорат ўлчовидан келтирилган суммалар кўйилган холда шартномалар расмийлаштирилганлигини, даъво аризани рад қилишни сўради.

Суд мажлисида иштирок этган Сирдарё вилояти Иқтисодиёт ва молия бош бошқармаси даъво ариза бўйича жавобгар пудрат ишлари бўйича маҳаллий бюджетдан молиялаштирилиши назарда тутилмаганлигини, алоҳида дастур (Опен бюджет, обод маҳалла) бўйича пул маблағлари Давлат бюджетидан

келишини, даъво ариза бўйича қарор қабул қилишни судга ҳавола қилишини маълум қилди.

Суд мажлиси вақти ва жойи тўғрисида тегишли равишда хабардор этилган Сирдарё вилояти бўйича Газначилик бошқармаси келмади. Сирдарё вилояти бўйича Газначилик бошқармаси судга ариза билан мурожаат қилиб, маълумотномани тақдим қилиб, ишни Газначилик бошқармаси вакиллари иштирокисиз кўришни сўраган.

Ўзбекистон Республикасининг Иқтисодий процессуал кодекси (кейинги ўринларда — ИПК) 170-моддаси учинчи қисмига асосан иш муҳокамасининг вақти ва жойи тўғрисида тегишли тарзда хабардор қилинган жавобгар, учинчи шахслар суд мажлисига келмаса, низо уларнинг йўқлигида ҳал қилиниши мумкин.

Шу сабабли суд ишни Сирдарё вилояти Fазначилик хизмати бошқармаси вакил (лар)и иштирокисиз кўриб чиқишни лозим топади.

Суд, ишда иштирок этувчи шахсларнинг тушунтиришларини тинглаб, ишдаги мавжуд ва суд мухокамаси жараёнида такдим этилган хужжатларни ўрганиб чикиб, куйидаги асосларга кўра даъвогарнинг даъво аризасини рад килшни лозим топади.

Узбекистон Республикасининг Фуқаролик кодекси (кейинги ўринларда — ФК) 8-моддаси биринчи қисмига асосан фуқаролик ҳуқуқ ва бурчлари қонунчиликда назарда тутилган асослардан, шунингдек фуқаролар ҳамда юридик шахсларнинг, гарчи қонунчиликда назарда тутилган бўлмаса-да, лекин фуқаролик қонунчилигининг умумий негизлари ва мазмунига кўра фуқаролик ҳуқуқ ҳамда бурчларни келтириб чиқарадиган ҳаракатларидан вужудга келади.

Иш хужжатларига кўра, даъвогар ва жавобгар ўртасида 2021 йил 30 августда №1/1-сонли, 2021 йил 30 августда №1/2-сонли, 2021 йил 30 августда №1/3-сонли, 2021 йил 30 августда №1/4-сонли пудрат шартномаари тузилган.

Шартнома шартларига кўра, даъвогар шартномада назарда тутилган ишларни бажариш, жавобгар эса даъвогарга жорий таъмирлаш ишларини бажариш учун зарур шароитлар яратиш, уларни қабул қилиш ва тўловларни амалга ошириш мажбуриятини олган.

Даъвогарнинг даъво аризада келтирилган асос(важи)и бўйича жавобгарга шартномаларда назарда тутилган ишларни жами 354 783 927 сўмлик қийматда қилиб бажарилган ва бу ҳақда ҳисобварақ-фактуралари расмийлаштирилган.

Тарафлар ўртасида тузилган шартномаларнинг 50-банди талабига кўра, шартнома Газначилик бўлинмасидан рўйхатдан ўтказилган кундан кучга кириши белгиланган.

Ишдаги мавжуд хужжатлар ва Сирдарё вилоят Ғазначилик бошқармаси томонидан судга тақдим қилинган 2024 йил 22 июлдаги №01/05-33/34-сонли маълумотномага кўра даъвогар ва жавобгар ўртасида тузилган шартномалар рўйхатга олинмаганлиги маълум қилинган.

Ўзбекистон Республикаси Бюджет кодексининг 122-моддасига кўра, юридик мажбуриятлар иктисодий тасниф кодлари бўйича бюджетдан ажратиладиган маблағлар доирасида бюджет ташкилотлари бюджет маблағлари олувчилар томонидан қабул қилинади хамда ғазначилик бўлинмалари томонидан рўйхатдан ўтказилади.

Бюджет ташкилотларининг бюджетдан ташқари жамғармалари ҳисобидан ижро этилиши лозим бўлган юридик мажбуриятлар ғазначилик бўлинмалари томонидан ҳисобга олинади.

Бюджет ташкилотлари ва бюджет маблағлари олувчиларнинг бюджетдан ажратиладиган маблағлар бўйича товарларни (ишларни, хизматларни) етказиб берувчилар билан тузган шартномалари, шунингдек уларга киритилган ўзгартириш ва қўшимчалар улар ғазначилик бўлинмаларида рўйхатдан ўтказилганидан кейин кучга киради.

Бюджет ташкилотлари ва бюджет маблағлари олувчилар юридик мажбуриятлар юзага келишини тасдиқловчи ҳужжатларни ғазначилик бўлинмаларида рўйхатдан ўтказиш учун жорий молия йилининг 25 декабридан кечиктирмай тақдим этади.

Бюджет ташкилотлари ва бюджет маблағлари олувчиларнинг товарларни (ишларни, хизматларни) етказиб бериш тўғрисида тузиладиган шартномаларида 15 фоиз микдорида олдиндан тўловни амалга ошириш назарда тутилади, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланган ҳоллар бундан мустасно.

Бюджет ташкилотларининг ва бюджет маблағлари олувчиларнинг товарларни (ишларни, хизматларни) импорт қилиш бўйича шартномалари, уларга киритилган ўзгартиш ва қўшимчалар ушбу шартномалар қонунчиликда назарда тутилган тартибда ваколатли органларда тегишли экспертизадан ўтганидан ва ҳисобга қўйилганидан сўнг ғазначилик бўлинмалари томонидан рўйхатдан ўтказилади. Бунда шартномаларда кўрсатилган суммалар ғазначилик бўлинмалари томонидан Ўзбекистон Республикасининг миллий валютасида ҳисобга олинади.

Бюджет ташкилотлари ва бюджет маблағлари олувчиларнинг биринчи ҳамда иккинчи гуруҳ харажатлари бўйича юридик мажбуриятлари ғазначилик бўлинмалари томонидан буюртмалар шаклида рўйхатдан ўтказилади.

Бюджет ташкилотлари ва бюджет маблағлари олувчиларнинг товарларни (ишларни, хизматларни) етказиб берувчилар билан шартномалари жорий молия йили доирасида амал қилиш муддати билан тузилиши лозим, капитал қуйилмалар буйича шартномалар ҳамда қонунчиликда назарда тутилган амал қилиш муддати бир неча йилни ташкил этиши мумкин булган ҳоллар бундан мустасно. Шартноманинг амал қилиш муддати тугагач, агар шартноманинг амал қилиш муддатини узайтириш туғрисида қушимча битим тузилмаган булса, етказиб берувчи (пудратчи) томонидан товарларни (ишларни, хизматларни) етказиб бериш буйича юридик мажбуриятларни бажариш тугатилади.

Бюджетдан ажратиладиган маблағлар асосида белгиланган юридик мажбуриятларни қабул қилиш учун лимит биринчи навбатда тегишли моддалар буйича молия йили бошида мавжуд булган, бюджетдан ажратиладиган маблағлар ҳисобидан туланиши лозим булган ва ғазначилик булинмаларида руйхатдан утказилган шартномалар буйича юзага келган кредиторлик қарзи суммасига банд қилиб қуйилади.

Маблағларни:

бюджет ташкилотининг иқтисод қилинган бюджетдан ажратиладиган маблағлари ҳисобидан ўз бюджет ташкилотларини ривожлантириш

жамғармасига, шунингдек тиббиёт муассасаси томонидан — харажатлар сметасида назарда тутилган мақсадли бюджетдан ажратиладиган маблағлари ҳисобидан ўзининг тиббиёт ташкилотларини моддий рағбатлантириш ва ривожлантириш жамғармасига;

ҳар бир объект бўйича келишилган манзилли ва титул рўйхатларда ҳамда шахсий ғазна ҳисобварақларида ушбу мақсадлар учун назарда тутилган суммалар доирасида капитал қўйилмалар бўйича буюртмачи хизматини сақлаб туришга;

солиқлар ва бошқа мажбурий тўловларни, давлат хокимияти ва бошқаруви органларининг хизматлари учун хақ тўлашга;

юридик мажбуриятлар мавжудлигини тасдикловчи бошка хужжатлар асосида амалга ошириладиган харажатларни тўлашга ўтказиш шартнома тузилмаган холда амалга оширилиши мумкин.

Шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2007 йил 28 февралдаги "Давлат бюджетининг ғазна ижроси тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида" ги ПҚ-594-сонли Қарорининг 6-бандида бюджет ташкилотларининг товарлар (ишлар, хизматлар) етказиб берувчилар билан шартномалари, шунингдек буюртмачиларнинг Давлат бюджети маблағлари ҳисобига капитал қурилишига оид шартномалари мажбурий тартибда Ғазначиликда рўйхатга олиниши шартлиги ва фақат у амалга оширилгандан кейин кучга кириши қатъий белгилаб қўйилган.

Бирок, тарафлар ўртасида тузилган юкоридаги шартномалар Ғазначилик бўлимдан рўйхатдан ўтмаган, шунингдек, танлов(ким ошди савдоси) ўтказилмаган.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик Кодексининг 112-моддаси биринчи қисмида, битимнинг нотариал шаклига ёки уни давлат руйхатидан ўтказиш талабига риоя қилмаслик битимнинг ҳақиқий эмаслигини келтириб чиқаради. Бундай битим ўз-ўзидан ҳақиқий бўлмайди. Кодекс 114-моддасига кўра, ҳақиқий бўлмаган битим унинг ҳақиқий эмаслиги билан боғлиқ бўлган оқибатлардан ташқари бошқа юридик оқибатларга олиб келмайди ва у тузилган пайтидан бошлаб ҳақиқий эмасдир.

Ўзбекистон Республикаси Олий Хўжалик суди Пленумининг 2014 йил 28 ноябрдаги "Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг битимларни ҳақиқий эмас деб топиш тўғрисидаги нормаларини қўллашнинг айрим масалалари ҳақида" ги 269-сонли ҳарорининг 11-бандида, агар ҳонун ҳужжатлари талабларига ёки битим тарафларнинг келишувига кўра, у нотариал тасдиҳланиши ёки ҳонун ҳужжатларига мувофиҳ давлат рўйҳатидан ўтказилиши лозим бўлса, суд нотариал шаклига ёки давлат рўйҳатидан ўтказиш талабига риоя этилмаганлиги сабабли битимни ҳаҳиҳий эмас деб топиши мумкинлиги ҳаҳида тушунтириш берилган.

Бундай ҳолларда, жавобгар бюджет ташкилоти эканлиги, молиялаштириш давлат бюджети маблағи ҳисобидан амалга оширилиши, тарафлар ўртасида тузилган шартнома ғазначиликдан мажбурий тартибда рўйҳатдан ўтказилиши шарт бўлишига қарамасдан, рўйҳатдан ўтказилмаганлиги, тарафлар ўртасида тузилган шартнома ўз-ўзидан ҳақиқий эмасдир. Шундай экан, даъвогарнинг даъвони асоси сифатида келтирилаётган шартномалар бўйича 354 783 927 сўм

қарздорлик ва 177 391 964 сўм пеняни ундириш тўғрисидаги даъвогарнинг даъво талаблари асосли деб хисоблаб бўлмайди, шу сабабли суд даъвогарнинг 354 783 927 сўм қарздорлик, шунингдек унга нисбатан хисобланган 177 391 964 сўм пеняни ундириш талабини қаноатлантиришни рад қилишни лозим топади.

ИПКнинг 118-моддаси биринчи қисмига кўра, суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари микдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилиши.

"Давлат божи тўғрисида" ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига илова сифатида тасдиклаган Давлат божи ставкаларининг микдорига кўра, Иктисодий судларга бериладиган мулкий хусусиятга эга даъво аризаларидан даъво бахосининг 2 фоизи микдорида, бирок БХМнинг 1 бараваридан кам бўлмаган микдорда давлат божи ундирилиши белгиланган.

ИПКнинг 118-моддаси ва "Давлат божи тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига асосан, суд ишни кўриш билан боғлиқ суд харажатларини тақсимлаш масаласини кўриб чиқиб, даъвогарнинг 354 783 927 сўм қарздорлик ва 177 391 964 сўм пеняни ундириш даъво талаблари рад этилганлиги ва даъвогарнинг даъво аризаси давлат божи тўлови кечиктирилиб қабул қилинганлиги муносабати билан 10 643 518 сўм (354 783 927 + 177 391 964 = $532\ 175\ 891\ x\ 2\%=10\ 643\ 518$) давлат божини даъвогардан ундиришни, олдиндан тўлаб чиқилган 34 000 сўм почта харажатларини даъвогар зиммасида қолдиришни лозим топади..

Юқоридагиларга асосан ҳамда Ўзбекистон Республикасининг Иқтисодий процессуал кодекси 66, 68, 118, 170, 176-180, 186-моддаларини қўллаб, суд

КАРОР КИЛДИ:

Даъвогар "KAMRONBEK UJKXK" масъулияти чекланган жамиятининг жавобгар Гулистон шаҳар ҳокимлигидан 354 783 927 сўм қарздорлик ва 177 391 964 сўм пеня ундириш тўғрисидаги даъво аризасини қаноатлантириш рад этилсин.

Даъвогар "KAMRONBEK UJKXK" масъулияти чекланган жамияти ҳисобидан давлат бюджетига 10 643 518 сўм давлат божи ундирилсин.

Даъвогар "KAMRONBEK UJKXK" масъулияти чекланган жамияти томонидан олдиндан тўлаб чикилган 34 000 сўм почта харажатини зиммасида колдирилсин.

Хал қилув қарорининг кўчирма нусхаси тарафларга юборилсин.

Хал қилув қарори қабул қилингандан кейин бир ойлик муддат ўтгач қонуний кучга киради.

Хал қилув қарори қонуний кучга киргач, ижро варақалари берилсин.

Мазкур ҳал қилув қарори устидан ҳал қилув қарори қабул қилинган кундан эътиборан бир ой ичида шу суд орқали Сирдарё вилоят судига апелляция тартибида шикоят килиниши (прокурор протест келтириши) ёки ҳал қилув қарори қонуний кучт эътиборан олти ой ичида кассация шикояти (протести) берилиі

Раислик килувчи, су

Б.Махмудов